

Egy napi aggodás fárasztóbb,
mint egy heti munka.

Lubbock, John

ESÉLYEK ÉS LEHETŐSÉGEK

ÖN-KOR-KÉP • esélyegyenlőségi melléklet • 2008. szeptember

Ne akkor szembesüljünk a hibákkal, amikor már elindult egy folyamat

Beszélgetés Szücs Erika szociális és munkaügyi miniszterrel

❖ A hírek szerint, 2030 körül akár fél milliót is elérheti azoknak a száma, akik kiszorulnak az időskorú ellátásból. Ez reális szám?

– Nem gondolom, hogy ennyi ember nyugdíj nélkül marad, de azt igen, hogy tisztességes és a megélhetést biztosító nyugdíj nélkül. Ugyanis az, aki ma nincs a munkaerőpiacon, mert nincs munkája vagy nem legálisan vállal munkát, és ráadásul emellett nem fizet hozzájárulást saját ellátásáért, annak nem lesz meg a nyugdíjhoz szükséges szolgálati ideje. Egy felmérés szerint Magyarországon igen alacsony a nyugdíjtudatosság. Erre vonatkozóan az elmúlt két évben komoly kormányzati intézkedéssorozat indult el, amelynek középpontjában a foglalkoztatók felelőssége áll.

❖ Egy másik hír: a Magyar Nemzeti Bank és a pénzügyi tárca konferenciáján azt mondták a szakértők, hogy nem lesz áttörés a foglalkoztatásban, amíg nem pörög a gazdaság.

– Szerintem, ha pörög a gazdaság, akkor sem biztos, hogy áttörés lesz a foglalkoztatásban. Ha megnézzük a foglalkoztatási adatokat, kiderül, hogy nem általában van gond a foglalkoztatási szinttel. A képzett és a szakképzett kategóriákban az Európai Unió átlagához hasonló a foglalkoztatási rátánk, viszont az alacsony képzettségűek, a nők és az 55 év felettiiek esetében jóval alacsonyabb. Márpedig ezen a gazdaság felpörgése önmagában nem segít, ettől ugyanis nem lesz több bölcsődei férőhely sem. És az sem biztos, hogy a gazdaság felpörgése olyan mértékben és olyan gyorsan növekvő béreket eredményez, hogy a szülő, a hiányzó bölcsőde helyett, meg tudja fizetni a családi napközit. Arról nem szólva, hogy a munkahelyi kultúra nem pörög együtt a gazdasággal, és még sorolhatnám tovább az érveket.

❖ Miközben azért csak pörögjön fel a gazdaság.

– Természetesen, de ugyanakkor minden megszólalással azt is szeretném rögzíteni, hogy a fejlődés nem jelenti azt, hogy nem kellene speciális programok, és nem kell felderítenünk azt a félmillió embert, aki egyszerűen nem látszik. Nincs

inaktívként nyilvántartva, nincs munkanélküliként, nincs állásban lévőként. Ez pedig egy sajátos magatartásforma, ami az elmúlt 20 év alatt alakult ki. Belőlük lesznek a nyugdíj nélküli százezrek.

❖ Miniszter asszony, mit tud hasznosítani miskolci alpolgármesteri tapasztalataiból?

– Annak idején engem főként a finanszírozási kérdések bosszantottak. A szociális normatíva, a civil szervezetek támogatása, a szakképzési előírások a működés minimum feltételei. Önkormányzati emberként pontosan tudtam, hogy az étel kihordásához, nem feltétlenül kell szociális munkás szakképesítés, pláne nem diploma. Igyeksem másokkal is megértetni, hogy picit túldimenzionált a szakképesítés-előírás, amit az állami költségvetésből nem lehet finanszírozni. Ezért jogos az önkormányzatok felvetése, miszerint megkapják az állami feladatot, de nem kapnak hozzá elegendő forrást. Tehát ezen a területen is van még bőven tennivaló. A költségvetési tárgyalásnál kifejezetten jól jöttek miskolci tapasztalataim.

❖ Amikor elolvastam az Út a munkához programot, nem értettem, hogyha ez ilyen pofon egyszerű, akkor miért csak most írták le.

– Ennél azért bonyolultabb a helyzet. Egy szerencsi kistérségi polgármester azt mondta nekem, hogy szerinte az lenne a normális, ha segélyt csak az kapna, aki munkaképtelen, mert annak valóban szüksége van rá. Ám annak, aki képes munkára, kínálunk munkát.

❖ *De mi van akkor, ha az illető olyan területen él, ahol nincs munka, és mire a távoli munkahelyre eljut rengeteg pénze megy el a vonatozásra.*

– Azért a 18 év tapasztalatából le kell vonni másféle következtetést is. Azok a területek, ahova az elmúlt években, évtizedben a legnagyobb arányú támogatások áramlottak, ott sokkal inkább lemaradásról mintsem felzárkózásról beszélhetünk. Tehát azzal a hiedelemmel kellett leszámolni, hogy a gazdaság, ha beruházási támogatást kap, vagy járulékkedvezményt, minden településen képes az ott élő emberek szakmai összetételének és jövedelmi elvárásainak megfelelő munkahelyek létesítésére. Ez nem igaz, a modern gazdaság nem így működik. Egészen más a logikája. Ezért van szükség állami akcióprogramokra és intézkedésekre. A monoki polgármester a „segélyért munkát” elhíresült kezdeményezéssel azt üzent az államigazgatásnak és a kormánynak, hogy ha több pénz kapnának, akkor nem segélyt fizetnének, hanem munkabért,

mert a településen lenne elfoglaltsága a munkanélkülieknek. Mi azt mondtuk, jó, elfogadjuk a felvetést, de ez a program csak munkát ad, nem állást. Ugyanakkor az ilyen típusú munkavégzés azt is jelentené, hogy a közfoglalkoztatás egy rezervátum keretében történne. Márpedig alapvetően nem az a cél, hogy az emberek az önkormányzat alkalmazottai legyenek, vagy folyamatosan ott dolgozzanak

❖ *És hogy ne alibi munkát végezzenek.*

– Hanem értelmes, valódi szükségleteket kielégítő munkát. Az igazi cél az lenne, hogy az embereket átvezessük a nyílt munkaerőpiacra, a versenygazdaságba. Tehát: nagyon erős kapcsolatot kell teremteni a közfoglalkoztatás és a versenyszféra között, ami azt jelenti, hogy a közfoglalkoztatás keretében olyan munkát kell végeztetni, ami a versenyszféra számára is értékes. Sok vállalkozástól érkezett értékes ötlet. Például, hogy az önkormányzat legyen munkaeelő-kölcsönző, hogy a helyi vállalkozás rajta keresztül alkalmaz-

hasson közfoglalkoztatottat. Nem másról szól ez, mint arról, hogy a helyi vállalkozás, a Start-kártya biztosította kedvezményeknél is előnyösebb feltételekkel foglalkoztathassa a helyi munkaerőt, ami a gazdaság kifehérítéséhez is vezet.

❖ *Nem ró ez plusz terheket az önkormányzatokra?*

– A hátrányos helyzetű térségi önkormányzatok – az Út a munkához program keretében – munkabérrel együtt három-ezer képzett szakembert kapnak, akik segítenek a közfoglalkozás megtervezésében, megszervezésében és lebonyolításában.

Ha még nem csináltál egy dolgot, próbálkozz meg vele háromszor. Először, hogy legyőzd a félelmedet. Másodszor, hogy megtanulj, hogyan kell csinálni. Harmadszor, hogy kiderítsd, szereted-e csinálni.

VIRGIL THOMSON

❖ *A rendszerváltáskor először mindenhol a romákat rúgták ki, azóta pedig őket veszik fel utoljára bárhova. Velük mi lesz?*

– E probléma megoldása hosszú folyamat eredménye lesz. Mindenkinek rá kell ébredni arra, hogy a szembenállás és az elutasítás a gondok további mélyüléséhez, a méltányosság és az arányosság pedig a megoldáshoz vezethet. A romák a rendszerváltásnál úgy jártak mint a karambolozó gépkocsi utasa, aki nem volt bekötve, és az ütközés következtében kirepült az autóból. A romák is kirepültek a magyar társadalom szövetéből. Holott a rendszerváltás előtt a roma férfiak 90 százaléka és a nők 70 százaléka dolgozott. Az utóbbi tizenöt évben a legtöbbjüknek nem volt más választása, minthogy a sajátjai között, a maga módján szervezze meg az életét. A mai roma közösségek egy részé-

nek van őrző-védője, saját munkaszervezője, finanszírozója, csak éppen egy 200 évvel ezelőtti társadalom mintájára. Ezért én azt szorgalmazom, hogy olyan alternatívát kínáljunk nekik, mely szerint ne csak a saját közösségük szabályai szerint juthassanak hozzá bizonyos szolgáltatásokhoz, biztonsághoz, anyagi forráshoz, hanem a többségi társadalom tagjaihoz hasonlóan. Azonos feltételekkel, lehetőségekkel. Ezért fontos a szociális kölcsön, a szülői tréning és a többi általunk szorgalmazott intézkedés, szolgáltatás. Ugyanis hiába hozunk kegyetlen törvényeket, ha valaki nem motivált, nem kap információkat, és persze, ha nincs egy befogadó társadalom, amely segít neki, nem jutunk egyről a kettőre.

◆ *Mivel lehet az önkormányzatokat motiválni, hogy részt vegyenek az Út a munkához programban?*

– Az önkormányzati és normatív finanszírozás erős motiváció lesz a közcélú foglalkoztatásban. Az alanyi jogon szociális segélyezett, tehát aki nem képes munkára, esetében marad a 90–10 százalék támogatási arány, de a közcélú foglalkoztatáshoz csak 5 százalék lesz az önkormányzati önrész. Úgy néz ki, hogy aki nem szociális segélyezett, az közfoglalkoztatott, ő pedig vagy képzésben vesz részt, vagy munkát végez, vagy ha egyiket se csinálja, akkor állásidőn van. De miután ez nem munkaviszony, ezért közfoglalkoztatási időszaknak tekintjük, és esetében az önkormányzati önrész aránya 20 százalék. Tehát az önkormányzat abban lesz érdekelt, hogy a munkaképes egyén minél kevesebb ideig legyen otthon, és vagy képezze magát, vagy dolgozzon. Tehát azt szeretnénk elérni, hogy az önkormányzatok partnerek legyenek. Nem kényszeríteni szeretnénk, hanem megértetni, hogy nélkülük nem megy.

◆ *Mikor indul a program?*

– Terveink szerint 2009. május 1-jén, ezért szeptember második felétől, a leghátrányosabb kistérségek önkormányzati képviselőivel elkezdénénk az úgynevezett próbatervezést. Szeretnénk, ha a parlamenti vita szakaszára kiderülne, hol kell korrigálni, miben tévedtünk. Olyan típusú ember vagyok, aki nem szeret akkor szembesülni a hibákkal, amikor már elindult egy folyamat.

◆ *Ami, ha jó a tervezés, komoly eredményeket hozhat.*

– Ez idáig több mint 20 polgármestri fórumon vettem részt. Egyetlen olyan hely sem volt, ahol ne kaptam volna okos gondolatot, ötletet. Senki nem mondta, hogy hülyeség, amit tervezünk. Sőt, nemrégiben fideszes szervezésben volt egy szociális kerekasztal, ahol az ellenzékiek is egyetértettek velünk.

Úgy tűnik számomra, hogy minél keményebben dolgozom, annál nagyobb szerencsém van.

THOMAS JEFFERSON

Út a munkához

A kormány a szociál- és foglalkoztatáspolitikai eszköztárát társadalmi értéképítő és magatartásformáló eszköznek is tekinti.

A szocialista kormány szociális és munkaügyi minisztereként a társadalmi szolidaritást alapelvnek, a munkát társadalmi alapértéknek tekinti.

A szociális támogatási rendszert úgy kell átalakítani, hogy az a munkára ösztönözzön. A társadalmi igazságérzet szem előtt tartásával mérsékelni kell a segélyezés körüli társadalmi feszültségeket.

Az átalakítások konkrét célja, hogy aki képes dolgozni, az munkával járuljon hozzá a közös terhek viseléséhez, a

ténylegesen rászorulókat viszont több és jobb minőségű ellátást kaphassanak.

A hazai álláskeresői és szociális támogatási rendszer ma nem ösztönöz kellőképpen a munkavállalásra. Olyan szabályozásra van társadalmi igény, amely a munkavállalást ösztönzi a „segélyen élés” helyett, és szigorúbban szankcionálja a segéllyel való visszaélést.

A program alapvető eleme, hogy szűkül a rendszeres szociális segélyezett kategória. A jövőben kizárólag azok a munkavállalási korú személyek kapnak segélyt, akik képtelenek munkával biztosítani önfenntartásukat egészségi állapotuk, életkoruk, vagy egyéb méltányolható életkörülményeik miatt.

Aki képes és kész dolgozni annak:

- napi átlagosan 6 órában közcélú foglalkoztatásban,
- felzárkóztató-, szak-, vagy átképzésben kell részt vennie.

A közcélú foglalkoztatott bért kap, a képzésben résztvevő keresetpótló juttatásban részesül.

Érvek az egyén számára

A jövőben jobban megéri a munkahely elvesztését követően minél előbb elhelyezkedni, hiszen egy összegben megkapja az álláskeresői járadék hátralévő részének 80 százalékát az, aki a járadék folyósítása alatt elhelyezkedik.

A jövőben, aki kész és képes közfoglalkoztatásban (szociális foglalkoztatásban) részt venni annak:

- ingyenesen biztosítank át-, illetve továbbképzési programot;
- a közfoglalkoztatás keretében elvégzett munkáért munkabért kap.

Megéri részt venni az Út a munkához program keretében szervezett közfoglalkoztatásban, hiszen az itt teljesített közmunkáért cserébe – a természetbeni egészségügyi ellátások mellett a pénzügyi ellátások közül:

- baleseti ellátás,
- betegszabadság és táppénz jár.

A közfoglalkoztatásban eltöltött idő a nyugdíjjogosultsághoz szükséges időbe, valamint az álláskeresői járadék, illetve az álláskeresői segélyhez szükséges jogosultsági időbe is beleszámít.

A jövőben, ezen ellátásoknak a költségét a segélyezett saját munkájával termeli meg, és többé nem a társadalom fizeti meg helyette.

Annak, aki képes munkát végezni nem éri meg az Út a munkához program keretében felajánlott közfoglalkoztatási lehetőséget elutasítani, hiszen ebben az esetben az ellátása megszűnik, és a nyílt munkaerőpiacon kénytelen elhelyezkedni támogatás nélkül.

A közfoglalkoztatás az első lépcsőfok a foglalkoztatás felé.

A jövőben nem éri meg feketén munkát vállalni a segélyezettnek, hiszen ha feketemunkán érik, a segély folyósítását átmenetileg megvonják tőle, és közfoglalkoztatotti státusba kerül.

A jövőben nem lehet majd felelőtlenül költeni a segélyt, hiszen az ellátás gyermekekre eső részét természetben adják, ha a rendszeres szociális segélyezett nem rendeltetésszerűen költi el a segélyt.

A jövőben nem éri meg orvosi igazolással kibúvót keresni a közfoglalkoztatási kötelezettség alól, mert az indokolatlan távolmaradás kiszűrése érdekében szigorítják a munkaalkalmasság és keresőképtelenség megállapításának feltételeit.

Érvek a család számára

A segélyen elő család legálisan szerzett jövedelme, az Út a munkához program elindításával akár jelentősen meghaladhatja a korábban segélyből befolyt jövedelmet. A munkára képes és kész segélyezett ugyanis a napi átlagosan 6 órás közfoglalkoztatásért a minimálbér arányos részét kapja.

A közfoglalkoztatott – ha sem képzést, sem közcélú foglalkoztatást nem tudtak felajánlani számára – legálisan

vállhat alkalmi foglalkoztatást, és a rendelkezésre állási járadékot ebben az esetben is megkapja.

Megvédi a családokat a mélyszegénység vámszedőitől, a kormány szociális kölcsön konstrukciót dolgoz ki.

A gyermekjóléti és családsegítő szolgálatokat megerősítik, és a segélyezettek családjainak támogatása érdekében speciális feladatokat írnak elő számukra.

Érvek az önkormányzatok számára

A közcélú foglalkoztatási programok szervezését akár 3000 új szakember segítheti az önkormányzatoknál.

A közfoglalkoztatási tervben vállalt közcélú foglalkoztatási programok lebonyolításának sikere érdekében, az önkormányzatok létszámbővítéséhez további forrásokat kapnak és ingyenes képzési programot indítanak.

A jövőben jobban jár az önkormányzat, ha közcélú munkát szervez, mint ha segélyt fizet. A közcélú foglalkoztatás keretében fizetett bér 95 százalékát fizeti az állam, míg a segély esetében ez csak 85 százalék. A többi az önkormányzatnak kell előteremtenie.

Járulékmentes lesz a közcélú munka, ha az önkormányzat új segélyezettet von be a közcélú foglalkoztatásba. A közcélú munkások után fizetett terheket is átvállalja az állam az önkormányzatoktól. (Forrás: jelenlegi közhasznú munka keret)

Jelentősen egyszerűsítik a közcélú foglalkoztatáshoz kötődő adminisztrációt az önkormányzatok számára. Az alkalmi foglalkoztatás szabályaihoz hasonló szabályok vonatkoznak majd rájuk, azaz akár mobiltelefon vagy internet segítségével is be lehet jelenteni a foglalkoztatást a hatóságoknak, de az alkalmi foglalkoztatás időkerete nem vonatkozik majd rájuk.

A jövőben az önkormányzatoknak akkor biztosítanak közcélú foglalkoztatási támogatást, ha közfoglalkoztatási tervet készítenek a rend-

szeres szociális segélyezettek közcélú munkavégzésére. Az önkormányzatoknak információt biztosítanak a tervezett hazai beruházásokról.

(Átalakul a közfoglalkoztatás struktúrája. Megmarad az állam által szervezett közmunka és az önkormányzat által szervezett közcélú munka. A közhasznú munkára szánt források biztosítanak fedezetet a közcélú munka tehermentesítésére.)

A helyi munkaadókkal együttműködve az önkormányzat az alkalmi munka igényeket is figyelembe veszi, és megjeleníti a közfoglalkoztatási tervben.

Érvek a gazdaság szereplői számára

Kifizetődő lesz rendszeres szociális segélyezettet foglalkoztatni, hiszen három éven keresztül teljes járulékmentességet biztosítanak azoknak a munkaadóknak, akik segélyezett alkalmazását vállalják. A járulékmentesség kizárólag új munkahely létesítése esetén jár.

A jövőben a munkaadónak érdekében áll álláskeresőt foglalkoztatni, hiszen ha vállalja, hogy az álláskeresővel munkaviszonyt létesít, akkor az állam 100 százalékban finanszírozza az álláskereső át-, illetve továbbképzését.

A jövőben megéri alacsony iskolai végzettségű segélyezetteket foglalkoztatni, hiszen ösztönözik a helyi gazdaságfejlesztést:

- Szociális szövetkezeteket hoznak létre állami támogatással.

- Nonprofit szervezetek bevonásával támogatott tranzit foglalkoztatási programot indítanak.

- Szociális mikrohitel konstrukciót dolgoznak ki, és támogaták a helyi vállalkozásfejlesztési központok hálózatának bővítését.

A lehetőségek áruhája általában a kemény munka, ezért nem ismeri fel sok ember őket.

LANDERS

A feketefoglalkoztatás olyan, mint a játék a kaszinóban...

Interjú Simon Gáborral, a szociális és munkaügyi tárca államtitkárával

❖ Tudnak ezekről a programokról az érintettek?

– Azt tapasztaljuk, hogy nem lehet eleget beszélni egy-egy programról, mert azt látjuk, hogy lényegesen több forrás áll rendelkezésre, mint amennyit igénybe vesznek. Azt terveztük, hogy az év végéig a Start Extra és a Start Plusz kártya segítségével 18 ezer fő kapcsolódik a programba. Most 60 százaléknál járunk, és nem azért, mert nem akarjuk a pénzt kifizetni, hiszen aki megfelel a feltételeknek, az elmegy az APEH-hoz, kiváltja a kártyát, és utána jelentkezik a munkáltatónál. Ezután már automatikus a finanszírozás.

❖ Hol keressük az érdeklődés hiányának okát?

– Minden ilyen program aktivitást igényel a munkavállalótól. Ugyanis a kártyát neki kell kiváltani. Ha nem is sok, de némi utánjárás igényel, hogy ily módon foglalkoztasson valakit. Célravezetőbb ezért, ha a munkavállaló olyan vállalkozót, céget keres, ahol szükség lehet rá.

❖ Egy munkanélküli, aki nem olvas újságot, honnan tudhat erről?

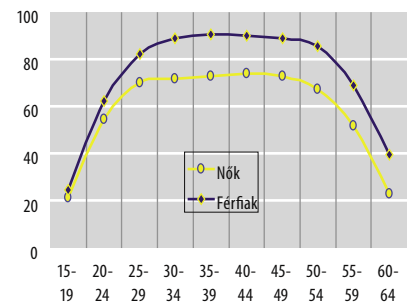
–Vannak tájékoztató füzetek, amelyeket megtalálnak a munkaügyi kirendeltségeken, az önkormányzatokban. Most indítunk el egy médiakampányt. Lesznek benne filmek is, különböző újságokban hirdetések, rádióreklámok. Nem árt, ha mindenki tudja, hogy a mostanában oly sokat emlegetett járuléksökkentés fontossága a Start-programban már megvalósult, és mégsem tolonganak érte a munkaadók.

❖ Nem lehet, hogy azért, mert ahol nagyon sok a munkanélküli, ott kevés a munkalehetőség?

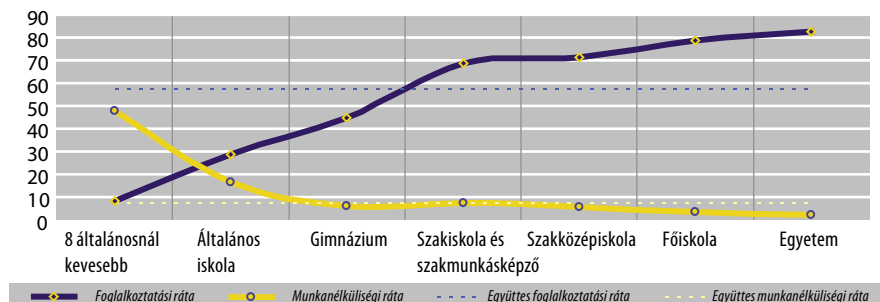
– Ebben is van igazság. Ugyanakkor azt látom, hogy ma Magyarországon az is valós probléma, hogy a mikro-, kis- és középvállalkozások piacbővítésének egyik alappillére: a kereslet. Ha sok a munkanélküli, kisebb a kereslet is. A Start-kártyacsaldánál azt néztük meg, hogy miként lehet a magyarországi munkaerőpiacon a hátrányos munkaerő-piaci csoportoknak olyan többlettámogatást, ösztönzést adni, ami a munkáltató oldalán motiváló erő lehet a foglalkoztatásban. Megvizsgáltuk azt is, hogy hol van

eltérés az európai uniós és a magyarországi foglalkoztatási mutatókban. A Start Extra program célja az, hogy az 50 év felettieket és az alacsony végzettségűeket visszavigyük a munkaerőpiacra. Az utóbbiak azért szorulnak támogatásra, mert azt látjuk, hogy míg a magasabb végzettségűek 80 százaléka talál munkát (ez az arány jobb, mint az európai uniós átlag), addig az alacsonyabb végzettségűeké igen alacsony. Köztük vannak a romák és azok, akik a rendszerváltás előtt vállalni tudták az ingázást.

❖ Az ötven éven felettiek is hasonló helyzetben vannak. És figyelemre méltó a nők foglalkoztatási aránya is.

– Drámainak tűnik, hogy 29 éves kor környékén, az átlagos gyermekvállalási időszakban, az egyébként addig közel együtt haladó férfi és női foglalkoztatás jelentősen megugrik a férfiak javára. De ez nem azt jelenti, hogy javul a férfiak foglalkoztatása. Míg az Európai Unióban ez végig egy egyenes görbe, addig Magyarországon ugrál.

❖ *Nálunk talán jobban megéri otthon maradni a gyerekekkel.*

– A magyarországi gyermekvállaláshoz járó szociális ellátórendszer erre is ösztönözhet. Az egész magyarországi munkaerőpiac struktúrája olyan, hogy nem ösztönzi a gyermeket vállaló nők foglalkoztatását. Például ahhoz, hogy egy kisgyermekes anya vissza tudjon menni dolgozni, megfelelő szociális és oktatási intézmények kelljenek. Ezért nyilvánvaló, hogy itt a foglalkoztatás és szociálpolitika kart-karba öltve kell, hogy előre menjen. Éppen ezért az Új Magyarország Fejlesztési Tervben a bölcsődefejlesztés kiugróan támogatott terület.

❖ *Az önkormányzatnak milyen szerepe van ebben a programban?*

– Az önkormányzat, mint a lakossági ügyfélkapcsolatban az egyik legnagyobb forgalmat bonyolító intézmény, a tájékoztatásban kifejezetten fontos szerepet játszhat. Ha az ott dolgozók tudják, hova kell küldeni az álláskeresőket, illetve, hogy milyen lehetőségeik vannak, az már óriási segítség. De ez még nem minden. Hiszen, amikor helyi, vagy kistérségi foglalkoztatási paktumok révén az önkormányzat és a gazdaság szereplői egymással együttműködve kialakítják, megkeresik a foglalkoztatási lehetőségeket, azt is tudniuk kell, hogy milyen munkaerő-tartalékok vannak az adott helyen. Jó példa erre a Kecskeméti épülő Mercedes gyár, ahol 2500 ember kap munkát.

❖ *Nem szeretném e beszélgetés pozitív végkicsengését gyengíteni, de nem állom meg, hogy ne kérdezzem a szürke- és feketegazdaságról, ami úgy szintén csökkentheti a Start-programban résztvevők számát.*

– Ahhoz, hogy ma Magyarországon, a valós munkaerő-piaci helyzetet lássuk, tudnunk kellene, hogy a fekete- és a szürkegazdaságban hányan dolgoznak. Tudomásunk szerint több százezer a munkavállaló. Az így foglalkoztatottak milliárdos nagyságrendű összeggel rövidítik meg a költségvetést. Nálunk körülbelül 20 százalékra becsülhető a feketegazdaság, míg az Európai Unióban ez 10 százalék. Ha a 10 százaléknyi különbség befolya a költségvetésbe, akkor már megalapozottan beszélhetnénk az adó- és járulékcsoökkentésről, a költségvetés bővülő mozgásteréről. Ki lehet játszani az államot, de a fekete-foglalkoztatás olyan, mint a kaszinóban a játék: hosszú távon a játékos a vesztes. Hiszen mi van, ha a dolgozót baleset éri, ha beteg lesz? A feketén foglalkoztató nem fogja kisegíteni. Meggyő-

ződésem, hogy a legjobb foglalkoztatáspolitikát a jó gazdaságpolitika. Ha a gazdaság fejlődik, abban benne van a munkahelyteremtés lehetősége. A ketőnek együtt kell élnie.

❖ *Persze addig még hosszú az út.*

– És messziről is indultunk. Gondolja el, hogy a rendszerváltás után hány ember veszítette el a munkáját. Olyan folyamatok indultak el a munkaerőpiacon, amiknek a hatása máig érezhető. A 90-es évek közepéig Magyarországon másfél millió munkahely szűnt meg. Egy tízmillió lakosú országban! Ugyanakkor a mai helyzetet befolyásolja az is, hogy az uniós csatlakozás óta Magyarországon jelentősen nőtt a bérszínvonal, minek következtében az olcsó munkaerőt kereső tőke új terepet keres. Nos, amikor a foglalkoztatásról beszélünk, ezek a szempontok nem hagyhatók figyelmen kívül.

„Nagy baj az öregség, de az egyetlen esély a hosszú életre.”

COMENIUS

– **2007–2013 között a munkaerőpiac kínálati oldalára irányuló intézkedéseket, a humán fejlesztéseket a Társadalmi megújulás operatív program (TÁMOP) támogatja az Európai Szociális Alap (85%-ban) és hazai források (15%) felhasználásán keresztül. A támogatási keret 4 milliárd 097 millió euró (mintegy 1016 milliárd Ft).**

– **A TÁMOP átfogó célja a munkaerő-piaci részvétel növelése, amit a program elsősorban a munkaerőpiac kínálati oldalára irányuló intézkedésekkel kívánja elősegíteni.** Az operatív program stratégiája a foglalkoztatáspolitikát, az oktatás, képzés, a szociális szolgáltatások, az egészség megőrzését és helyreállítását szolgáló eszközökre építve valósul meg.

– Az SZMM az operatív program 8 prioritása közül három – **a Foglalkoztathatóság fejlesztése (1. prioritás), a munkaerőpiacra való belépés ösztönzése; az alkalmazkodóképesség javítása (2. prioritás), valamint a társadalmi befogadás, részvétel erősítése (5. prioritás)** – prioritások szakmai tartalmának kidolgozásáért felelős (a források mintegy 46%-át fedi le e három prioritás).

A Start, és hasonlóképpen a Start Plusz és Start Extra program nem direkt jellegű, a munkaadó által benyújtott kérelemre hozott döntés alapján megítélt támogatásként, hanem ún. indirekt módon igénybe vehető járulékkedvezményként működik.

	EU27	EU15	Magyarország
Foglalkoztatási ráta			
Teljes népesség	65,4	66,9	57,3
Alacsony iskolai végzettségűek	48,6	51,9	27,3
Munkanélküliségi ráta			
Teljes népesség	7,2	7,1	7,4
Alacsony iskolai végzettségűek	10,9	10,5	17,5
Gazdasági aktivitás			
Teljes népesség	70,5	72	61,9
Alacsony iskolai végzettségűek	54,5	58	33,1

	Start-program (fiatalok)	Start-plusz (visszatérő nők, tartós álláskereső)	Start-extra (idősek, alacsony isk. végzettségűek)
Járulék, kedvezmény nélkül	400 680 Ft/fő/év	400 680 Ft/fő/év	400 680 Ft/fő/év
Járulék kedvezménnyel Első év Második év	176 850 Ft/fő/év 294 750 Ft/fő/év	176 850 Ft/fő/év 294 750 Ft/fő/év	mentesül 176 850 Ft/fő/év
Megtakarítás Első év Második év Össz. megtakarítás	223 830 Ft/fő/év 105 930 Ft/fő/év 329 760 Ft/fő	223 830 Ft/fő/év 105 930 Ft/fő/év 329 760 Ft/fő	400 680 Ft/fő/év 223 830 Ft/fő/év 624 510 Ft/fő

A 2004. évi CXXIII. törvényben meghatározott feltételek teljesítése esetén a Start-kártya 24 havi érvényességi idején belül a munkaadót a munkaadói járulék és a 29 százalékos társadalombiztosítási járulék együttes összege után a bruttó munkabér 15 százalékát, a második év után 25 százalékát terhelő fizetési kötelezettségnek megfelelő járulékkedvezmény illeti meg. Az igénybe vett járulékked-

vezmény az Egészségbiztosítási Alapnál, a Nyugdíjbiztosítási Alapnál és a Munkaerőpiaci Alapnál (MPA) bevételkiesést eredményez. Ezt az MPA-ból oly módon támogatja a program, hogy az MPA a bevételkiesést a társadalombiztosítási alapoknak – az APEH adatszolgáltatása alapján – megtéríti, a munkaadói járulék esetében azonban ez az MPA-nál megmarad bevételkiesésként.

Én a szegények és öregek államtitkára vagyok...

Beszélgetés Korózs Lajos államtitkárval

☛ *Egyre több ember ügyével kell foglalkoznia...*

– 35–40 éves intervallumban az aktív korúakra eső idősök száma a jelenlegi 22–23 százalékról 48 százalékra fog emelkedni. Tehát minden második ember nyugdíjas lesz. Ebből adódóan azt kérte a miniszterelnök úr, hogy az Idősügyi Tanács koordinálásával fogalmazódjék meg egy nemzeti idősügyi stratégia.

Idősügyi Tanács

Jogsabályi háttér

Az Idősügyi Tanács működéséről és a működésével összefüggő kérdésekről szóló, 1138/2002. (VIII. 9.) kormányhatározat rendelkezik.

Működése

A tanács a kormány mellett működő konzultatív, véleményező, javaslattevő, a feladatok meghatározott körében koordináló testület.

A tanács feladatai

a) az idősök életkörülményeit közvetlenül érintő jogszabályok, illetve más kormányzati döntések előkészítésének szakaszában állásfoglalás kialakítása, javaslatétel a tervezett intézkedéssel kapcsolatban, konzultáció kezdeményezése a végrehajtás tapasztalatairól;

b) az időskorúak érdekeinek védelme, az e korosztályra jellemző szükségletek kielégítését végző nem kormányzati szervek javaslatainak, véleményének közvetítése a kormánynak;

c) közreműködés az Idősök Világnapjával összefüggő kormányzati felkészülésben, illetve programokban;

d) az Idősügyi Tanács munkájáról szóló éves jelentés összeállítás.

A tanács ügyrendje alapján évente legalább négyszer ülésezik.

– A nemzeti idősügyi stratégia olyan középtávú tervezésre ad lehetőséget, amely megfogalmazza, hogy hová szeretnénk eljutni a következő tíz évben. Legyen szó akár a szociális ellátórendszeréről vagy a nyugdíjak értékállóságáról. Az én fejemben már az jár, hogy elképzeléseinket társadalmi vitára is bocsátanánk.

☛ *„2008 legyen az áttörés éve” – ez az Idősügyi Tanács idejének mottója. Mit jelent ez?*

– A magyar társadalomnak az idősekkel való kapcsolatában sokat kell változtatnia. Ma még főleg az a kép él az emberekben, hogy az idős ember fekete ruhában szomorúan gubbaszt otthon, és egyetlen szórakozása a tévé. A jövő társadalmában az idős embertenni akar a környezetéért, részt vesz a helyi közéletben, közösségbe jár.

☛ *Ha van hova járnia.*

– Már most sok lehetőség van, de még több lehetne. Ezért indítottuk el az idősbarát önkormányzati mozgalmat. Ha a magyar nemzet egésze támogatja, nem zárom ki azt sem, hogy a jövő évben megszülethet egy idősügyi törvény. Az uniótárgok körülbelül még csak egyharmadának van valamilyen elfogadott, jogszabályban is kodifikált törvénye. Hogy az idősök körében minél inkább elterjedjenek szándékaink, a jövő évben indítunk egy idősök akadémiáját. Ez egy országos hálózat lenne.

☛ *Kormányzásuk hat éve alatt melyek voltak az időseket érintő legfontosabb intézkedések?*

– Első helyen említeném a nyugdíjkorrekciós programot, amely az elmúlt évek egyik legátfogóbb rendszerszerű beavatkozási sorozata. Három kardinális kérdést kellett rendeznünk. Elsősorban az 1987. december 31-e előtt megállapított értékvesztett nyugdíjak felzárkóztatását. Ez

720 ezer, tehát minden negyedik embert érintett. Ők 3200–3400 forinttal kezdték nyugdíjas éveiket. Persze ezek az összegek később, a százalékos arányban meghirdetett januári nyugdíjemelések következtében lineárisan emelkedtek, de így is messze elmaradtak a 2002-ben vagy 2004-ben megállapított nyugdíjuktól. Ezért nem lehet megvalósítani az Orbán Viktor által hirdetett nyugdíj-befagyasztást. A másik megoldandó probléma volt az úgynevezett rossz évben megállapított nyugdíjak korrigálása. Aki 1991. január 1-je és 1996. december 31-e között ment nyugdíjba, az mind rosszul járt. Mondok egy példát. Egy csepeli géplakatosnak, aki 17 éves korában szabadult fel a szakmunkásképzőben, és utána 42 évet dolgozott majd 1994-ben elment nyugdíjba, 69 ezer forintot állapítottak meg. Egy másik géplakatosnak, aki ugyancsak 42 évet dolgozott, de 2004-ben ment nyugdíjba, 99 ezer forinttal kezdte nyugdíjas éveit. A korrakcióval ezeket az igazságtalanságokat igazítottuk ki. Mára, a vegyes indexálás következtében, mintegy 24 ezer forinttal magasabb az átlagos havi nyugdíj összege, mintha az árkövető nyugdíjemelési módszert alkalmazta volna a kormány. A harmadik fontos intézkedés az özvegyi nyugdíjak rendezése volt. A saját jogú nyugellátással rendelkezők özvegyi nyugdíja 20-ról 30 százalékra emelkedett, és 50 százalékról 60-ra azoké, akik nem rendelkeznek saját jogú nyugdíjjal. Ez azt jelenti, hogy az elhunyt házastárs nyugdíjának 60 százalékát kapják. Bár a nyugdíj nem szociális juttatás, ennek ellenére én ezt a szolidaritási elemet igen fontosnak tartom.

➡ *Esélyegyenlőség és nyugdíj...*

– Egyenlő munkáért egyenlő bér. Ez már a szocializmusban is gond volt. Példaként vegyünk két fejlesztési mérnököt, akik mondjuk a Berva gyártmányfejlesztésen dolgoztak. A férfi fizetése 4800 forint volt, a nőé biztos, hogy 4200. Ha két for-

gácsolót veszünk: a férfinak 18,50 volt az órabére, a nőnek 16. Ha tartósan beteg volt a gyerek, ha bármi gond adódott a családban, többnyire a nő maradt otthon. Ebből adódóan alacsonyabb fizetéssel alacsonyabb szolgálati időt szerzett. Következésképpen neki alacsony lett a nyugdíja és nyomorult az öregkora. Tehát egyszer és mindenkorra, a magyar társadalomnak „bele kellene” állni ebbe a kihívásba, hogy egyenlő munkáért egyenlő bért kapjon mindenki, különben örökösen nyugdíj-korrekciónak lesz szükség.

➡ *Mit várnak az Idősbarát Önkormányzat pályázattól?*

– Több mint 600 települési önkormányzat pályázott már erre a címre. Azok kapták meg, amelyek a kötelezően ellátandó feladatokon túl is gondoskodnak az ott élő idős emberekről. Ilyen például a Heves megyei Kompolt község, amelynek 34 éves a polgármestere. Balázs Zoltán tizenéves korában elveszítette az édesanyját. Egyszer elment egy rendezvényre az idősek klubjába. Itt az asszonyok felajánlották neki, hogy szívesen lesznek a nagymamája. Ettől Balázs Zoli teljesen szívébe fogadta az időseket. Olyannyira, hogy rendre sorra hozta meg az idősbarát intézkedéseket. Csak egy példa: az egykori biológiai kutatóintézetet, a Fleischmann házat azért vette meg az időseknek az önkormányzat, hogy ott saját klubjuk legyen. Nem törvényi előírás a saját ingatlan. A szociális ellátás megszervezésén túl nincs más kötelezettsége egy ilyen kis település önkormányzatának. Ehhez képest ingyenes fizikó és fizioterápiás kezeléseket szerveztek a klubba. A szakemberek házhoz mennek. Egy másik példa: a temetői buszjáratot indították, hogy az időseknek ne kelljen gyalog menni a hegyoldalban lévő temetőhöz. Kompolti találmány a falu közepén a pletykapad is. Korábban a felvégiék és az alvégiék nem beszéltek

egymással. Régen a bálókban rendszeresen bicskázták is egymást, ugyan két csapatban, de együtt futballoztak, ám nem tárgyaltak egymással. A polgármester gondolt egyet, és a polgármesteri hivatal elé csináltatott egy kis parkot. Az alvégi oldalra és az alvégi oldalra tettek két-két padot. Az első közös program egy pogácsasütő verseny volt. És láss csodát, a négy pad összehozta az ellenfeleket. De hogy ne csak Kompoltól beszéljünk; azt hiszem, Gyenesi Istvánék ötlete volt az idősek táboroztatása, mégpedig az egykori úttörőtáborban, ahol még rock-and-rollozni is tanultak a 70–80 éves asszonyok. Azóta is százával hordják a nyugdíjasokat az utószezoni táborozásra. Az elmúlt öt év egyre több települést ösztönöz a pályázatra. Nagy örömmel idém már a határon túli magyar települések is megmozdultak a felhívásra. Ez év tavaszán tartottam előadást a nagyváradi szabadegyetemen az idősbarát önkormányzati mozgalmról. Az ottaniaknak annyira tetszett, hogy ősszel a részletekről szeretnének tárgyalni velem.

➡ *Idén hányan pályáztak?*

– Hatvankilencen. Közülük hatan kapják meg a címet. Egy megye, egy kerület, egy megyei jogú város, egy kisváros és két falu.

„Az ember akkor öregszik meg, amikor a siránkozás lép az álmok helyébe. Mindenkit arra biztatok, hogy a legborúsabb pillanatában írja le, minek örül, legyen az akár egy olyan hétköznapi apróság, mint zöldellő fű vagy egy kellemes beszélgetés valakivel a liftben. Nyomban rá fog jönni, milyen hihetetlenül gazdag.”

(JIM CARREY)

A mellékletet írta és szerkesztette: Szegvári Katalin
Fotó: Csiky Ildikó

Készült a Szociális és Munkaügyi Minisztérium megbízásából.